

JUDECĂTORIA HÎNCEȘTI

Republica Moldova, or. Hîncești, str. Chișinăului, 7
Email: jhn@justice.md; jia@justice.md; Tel.: /+373 269/ 23 272; /268/22 163
www.instante.justice.md

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu, nr. 28

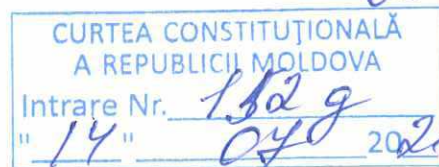
Scrisoare de expediere

Judecătoriai Hîncești (sediul Ialoveni), vă expediază spre examinare sesizarea depusă de avocatul Turuta Constantin în interesele condamnatei Candu Rodica, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 96 alin. (3) din Codul penal

Anexă: - Copia încheierii pe 3 file;
- Sesizarea pe 8 file.

Judecător:

Natalia Doroftei

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

SE SizARE

privind controlul constituționalității prevederilor **articolului 96 alin. (3) din Codul penal**
integral și separat în partea ce ține de textul *„instanța de judecată, la demersul organelor*
de probațiune”

I – AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. Nume/Denumire: Turuta
2. Prenume: Constantin
3. Funcția: Avocat, BAA „Postica & Turuta Attorneys”

II – OBIECTUL SESIZĂRII

11. Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlului constituționalității a prevederilor **articolului 96 alin. (3) Cod penal** al Republicii Moldova, integral și separat al textului: „*instanța de judecată, la demersul organului de probațiune*” prin prisma articolelor **1 alin. (3), 20, 22, 23 alin. (2), 26, 49 alin. (1) și 54**, fiecare separat și combinat cu articolele **4, 7** din Constituție.

12. Obiectul sesizării vizează *lipsa de previzibilitate a normei penale criticate*, ținând cont de faptul că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a notat cu orice ocazie că „legea” este prevederea în vigoare potrivit modului în care instanțele de judecată competente au interpretat-o, conform cauzelor *Kafkaris c. Ciprului, cererea nr. 21906/04, hotărârea din 12 februarie 2008, § 139, și Hultamaki c. Finlandei, cererea nr. 54468/09, hotărârea din 6 martie 2012, § 43*, întrucât normele juridice nu înseamnă doar texte, ci sunt semnificații create de interpretarea acestor texte.

13. Obiectul sesizării nu vizează simple probleme de interpretare și aplicare a legii, soluționarea cărora ține de competența instanțelor de judecată, ci o problemă de constituționalitate legată de calitatea legii, conform Hotărârii Curții Constituționale nr. 22 din 1 octombrie 2018, § 38, și Hotărârii Curții Constituționale nr. 26 din 10 noiembrie 2020, § 46, problemă care duce la îngrădirea drepturilor fundamentale, contrar prevederilor Constituției și garanțiilor convenționale.

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

14. Cetățeană Candu Rodica Petru a fost recunoscută vinovată prin **sentința Judecătoreiei Chișinău, sediul Ciocana, nr. 1-385/2014 din 25 mai 2015** de comiterea infracțiunii prevăzute la **art. 191 alin. (5) Cod penal**, fiindu-i stabilită pedeapsa de 8 ani închisoare în penitenciar de tip închis, iar acțiunea civilă a SA „Hellas Groups” a fost admisă pentru suma de 869.002 lei.

15. Prin **încheierea Judecătoreiei Hincești, sediul Central, din 18 aprilie 2017**, în temeiul art. 96 Cod penal, executarea pedepsei de 8 ani închisoare a fost amânată până la atingerea de către copilul minor al condamnatei, _____, a vârstei de 8 ani, iar condamnata a fost eliberată din sala de judecată cu obligația de a se prezenta la organul de probațiune în raza domiciliului.

16. La 2023, copilul minor a împlinit vârsta de 8 ani, dată de la care s-a deschis competența instanței de judecată de a soluționa, la demersul organului de probațiune, situația condamnatei în baza uneia dintre cele trei soluții prevăzute la **art. 96 alin. (3) Cod penal**.

17. În cursul anului 2023, Biroul de Probațiune Ialoveni a înaintat un prim demers prin care a solicitat înlocuirea părții neexecutate a pedepsei cu o pedeapsă mai blândă conform **art. 96 alin. (3) lit. b) Cod penal**, demers respins prin **încheierea Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni, nr. 21ji-4/2023 din 13 iulie 2023** și casat integral prin **decizia Curții de Apel Centru din 13 noiembrie 2023**, cu trimiterea cauzei la rejudecare în alt complet de judecată.

18. La rejudecare, prin **încheierea Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni, nr. 21ji-16/2024 din 24 iunie 2024**, demersul concretizat al organului de probațiune a fost respins ca neîntemeiat, în esență pe două argumente, și anume nerepararea prejudiciului material de 869.002 lei către SA „Hellas Groups” și existența unor sancțiuni contravenționale, soluție menținută prin **decizia Curții de Apel Centru din 25 august 2025**.

19. La 16 aprilie 2026, Biroul de Probațiune Ialoveni a înaintat în adresa Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni, un nou demers înregistrat cu nr. 201427012A, prin care a solicitat liberarea condamnatei Candu Rodica Petru de executarea părții neexecutate a pedepsei în temeiul **art. 96 alin. (3) lit. a) Cod penal**, bazându-se pe elemente noi intervenite ulterior soluției definitive precedente, în special pe *încheierea executorului judecătoresc Miron Jacob nr. 010-411/2023 din 31 decembrie 2024*, prin care s-a dispus încetarea procedurii de executare silită a prejudiciului material de 869.002 lei conform art. 83 alin. (1) Cod de executare, precum și pe lipsa contravențiilor în ultimii doi ani.

20. Cauza a fost repartizată completului prezidat de judecătoarea Natalia Doroftei, Judecătoria Hîncești, sediul Ialoveni, dosarul nr. 21ji-14/26, iar la ședința fixată pentru 20 mai 2026 au participat reprezentantul Biroului de Probațiune Ialoveni, condamnata și apărătorul, toate părțile prezente solicitând admiterea demersului și liberarea condamnatei de executarea părții neexecutate a pedepsei.

21. Prin **încheierea din 28 mai 2026**, instanța nu a soluționat demersul pe fond, ci a dispus reluarea examinării cu citarea suplimentară a procurorului din cadrul Procuraturii Hîncești, oficiul Ialoveni, amânând ședința pentru 9 iunie 2026 și motivând această decizie prin *necesitatea asigurării unui cadru procesual contradictoriu, prin caracterul de ordine publică al chestiunii și prin necesitatea de a preveni orice suspiciune de eludare a legii penale*.

22. Analiza încheierii din 28 mai 2026 arată că instanța de judecată se află în imposibilitate de a identifica un cadru normativ clar pe baza căruia să soluționeze demersul Biroului de Probațiune, deoarece **art. 96 alin. (3) Cod penal** nu stabilește expres niciun criteriu legal

după care instanța să poată alege între cele trei soluții alternative prevăzute la literele a), b) și c) și nici nu prevede dacă aprecierea instanței este una discreționară sau una legată de demersul și concluziile organului de probațiune.

23. Autorul prezentei sesizări își sprijină argumentarea și își întemeiază solicitările pe prevederile constituționale, jurisprudența Curții Constituționale, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și pe normele de drept material și procedural prezentate în continuare.

1) Prevederile relevante ale Constituției

Articolul 1 alin. (3)

Statul Republica Moldova

„(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție. ”

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos. ”

Articolul 23 alin. (2)

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative. ”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. ”

Articolul 49 alin. (1)

Protecția familiei și a copiilor orfani

„(1) Statul facilitează, prin măsuri economice și prin alte măsuri, formarea familiei și îndeplinirea obligațiilor ce îi revin. ”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii

tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20–24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

2) Jurisprudența Curții Constituționale

Hotărârea Curții Constituționale nr. 22 din 01.10.2018

„30. Curtea a reținut că principiul în discuție are consecințe atât în activitatea de elaborare a normelor penale, cât și în procesul aplicării acestora. (...) În activitatea legislativă, principiul legalității incriminării și a pedepsei intervine atât sub aspect material, cât și sub aspect formal. Sub aspect material, acest principiu îi impune legislatorului două obligații fundamentale: (1) să prevadă într-un text de lege faptele considerate infracțiuni și pedepsele aferente; și (2) să redacteze textul legal cu suficientă claritate, pentru ca orice persoană să poată realiza care sunt acțiunile sau inacțiunile care intră sub incidența lui.”

„34. Condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme.”

„38. Pentru ca legea să îndeplinească cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit. O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61).”

Hotărârea Curții Constituționale nr. 24 din 17.10.2019

„117. Curtea a examinat în Hotărârea nr. 22 din 1 octombrie 2018 dacă textul «soldate cu urmări grave» de la articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal corespunde exigențelor legalității incriminării și pedepsei penale, precum și

accesibilității și clarității legii penale, așa cum sunt acestea prevăzute de articolele 1 alin. (3) și 22, coroborate cu articolul 23 alin. (2) din Constituție. (...) Curtea va examina constituționalitatea acestei sintagme prin prisma testului stabilit în Hotărârea sa nr. 22 din 1 octombrie 2018.”

Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 10.11.2020

„46. Curtea reiterează că atât articolul 23 alin. (2), cât și articolul 54 alin. (2) din Constituție presupun faptul că orice limitare a drepturilor fundamentale trebuie să aibă loc, în mod obligatoriu, printr-o lege. Articolul 54 alin. (2) din Constituție conține formula «prevăzută de lege». Această formulă presupune existența unor exigențe care se referă la calitatea legii. Legea trebuie să fie accesibilă pentru persoanele vizate, clară și previzibilă în privința efectelor sale, adică trebuie să fie formulată cu o suficientă precizie pentru a le permite persoanelor vizate – dacă este necesar, cu o consiliere juridică adecvată – să prevadă, în mod rezonabil, consecințele pe care le presupune o anumită acțiune și să-și conformeze conduita.”

Hotărârea Curții Constituționale nr. 28 din 23.11.2015

„61. O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității (Ostrovar v. Moldova, hotărârea din 13 septembrie 2005, §§ 98 și 105–108).”

3) Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

Cauza Kafkaris c. Ciprului, MC, cererea nr. 21906/04, Hotărârea din 12.02.2008

„139. Curtea reiterează că noțiunea de «lege» utilizată în articolul 7, ca și în alte articole ale Convenției (a se vedea, de exemplu, articolele 8 până la 11), include atât dreptul scris, cât și nescris și implică cerințe calitative, în special cele de accesibilitate și previzibilitate.”

Cauza Del Río Prada c. Spaniei, MC, cererea nr. 42750/09, Hotărârea din 21.10.2013

„93. Curtea trebuie să verifice în special dacă dreptul aplicabil era suficient de previzibil. Pentru ca o lege să fie considerată previzibilă, ea trebuie să fie redactată cu suficientă precizie pentru a permite cetățeanului – la nevoie, cu o consiliere adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care un act dat le poate avea.”

Cauza Sissanis c. României, cererea nr. 23468/02, Hotărârea din 25.01.2007

„66. (...) Pentru ca legea să îndeplinească cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de

apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului.”

**Cauza Vinter și alții c. Regatului Unit, MC, cererile nr. 66069/09, 130/10 și 3896/10,
Hotărârea din 09.07.2013**

„110. (...) În prezent, există un sprijin clar în dreptul european și internațional pentru principiul potrivit căruia tuturor deținuților, inclusiv celor care execută pedepse pe viață, trebuie să li se ofere posibilitatea de reabilitare și perspectiva eliberării dacă această reabilitare este realizată.”

4) Codul penal al Republicii Moldova

Articolul 7. Principiul individualizării răspunderii penale și pedepsei penale

„(1) La aplicarea legii penale se ține cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat și de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea penală.

(2) Nimeni nu poate fi supus de două ori urmăririi penale și pedepsei penale pentru una și aceeași faptă.”

Articolul 61. Noțiunea și scopul pedepsei penale

„(1) Pedepsa penală este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului ce se aplică de instanțele de judecată, în numele legii, persoanelor care au săvârșit infracțiuni, cauzând anumite lipsuri și restricții drepturilor lor.

(2) Pedepsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane.”

Articolul 96. Amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și persoane care au copii în vârstă de până la 8 ani

„(1) Femeilor condamnate gravide și persoanelor care au copii în vârstă de până la 8 ani, cu excepția celor condamnate la închisoare pe un termen mai mare de 5 ani pentru infracțiuni grave, deosebit de grave și excepțional de grave, infracțiuni prevăzute la cap. I, II, III, VII, VIII, XIII și XVII, instanța de judecată le poate amâna executarea pedepsei până la atingerea de către copil a vârstei de 8 ani.

(2) În cazul în care vreuna din persoanele condamnate, menționate la alin. (1), refuză să-și exercite drepturile și obligațiile părintești sau încalcă condițiile probațiunii după avertismentul făcut de organul care exercită controlul asupra comportamentului persoanei condamnate față de care executarea pedepsei a fost

amânată, instanța de judecată, la propunerea organului nominalizat, poate să amuleze amânarea executării pedepsei și să trimită persoana condamnată pentru executarea pedepsei la locul stabilit în hotărârea judecătorească.

(3) La atingerea de către copil a vârstei de 8 ani, instanța de judecată, la demersul organului de probațiune:

- a) eliberează persoana condamnată de executarea părții neexecutate a pedepsei;*
- b) înlocuiește partea neexecutată a pedepsei cu o pedeapsă mai blândă;*
- c) trimite persoana condamnată în instituția corespunzătoare pentru executarea părții neexecutate a pedepsei. ”*

5) Codul de procedură penală al Republicii Moldova

Articolul 7. Legalitatea procesului penal

„(1) Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.”

Articolul 469. Chestiunile care urmează să fie soluționate de către instanță la executarea pedepsei

„(1) La executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la schimbările în executarea unor hotărâri, și anume: (...) 4) amânarea executării pedepsei pentru femeile gravide și persoanele care au copii în vârstă de până la 8 ani (art. 96 din Codul penal), amularea amânării executării pedepsei de către acestea, liberarea lor de pedeapsă, înlocuirea pedepsei sau trimiterea pentru executare a pedepsei neexecutate (...). ”

Neconstituționalitatea prevederilor legale criticate

24. Într-o societate democratică, atribuția de bază a statului este **protecția persoanei**, iar prin instituirea normelor penale statul urmărește atât protejarea persoanei și societății de infracțiuni, cât și protejarea persoanei și societății de abuzurile autorităților investite cu putere publică, astfel încât orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale, iar pedeapsa aplicată să corespundă criteriilor de individualizare prevăzute de lege.

25. Articolul 1 alin. (3) din Constituție consacră Republica Moldova drept stat de drept, în care drepturile și libertățile omului reprezintă valori supreme și sunt garantate, una dintre exigențele fundamentale ale statului de drept fiind aceea ca legea, în special legea penală, să

fie previzibilă, clară și accesibilă, astfel încât justițiabilul să poată cunoaște, din textul legii și din interpretarea acesteia de către instanțe, care sunt consecințele juridice ale propriei conduite.

26. Articolul 23 alin. (2) din Constituție stabilește expres că statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle și, în acest scop, publică și face accesibile toate legile și alte acte normative, iar Curtea Constituțională a dezvoltat această exigență la § 38 al Hotărârii nr. 22 din 1 octombrie 2018, statuând că *„pentru ca legea să îndeplinească cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit”*, în timp ce *„o putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității”*, această concluzie fiind valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești, conform Hotărârii nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61.

27. Aceeași exigență este consacrată și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă, potrivit căreia noțiunea de „lege” presupune cerințe calitative de accesibilitate și previzibilitate, conform cauzei *Kafkaris c. Ciprului*, MC, cererea nr. 21906/04, § 139, iar o lege este previzibilă atunci când este redactată cu suficientă precizie pentru a permite cetățeanului să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care un act dat le poate avea, conform cauzelor *Del Rio Prada c. Spaniei*, MC, cererea nr. 42750/09, § 93, și *Sissanis c. României*, cererea nr. 23468/02, § 66.

28. Examinând în concret textul articolului 96 alin. (3) Cod penal, autorul sesizării observă că legiuitorul a stabilit trei soluții alternative de natură radical diferită, și anume liberarea de executarea părții neexecutate a pedepsei la lit. a), înlocuirea cu o pedeapsă mai blândă la lit. b) și trimiterea în instituția corespunzătoare pentru executarea părții neexecutate a pedepsei la lit. c), *fără însă a defini, în niciun fel, criteriile legale după care instanța de judecată ar urma să aleagă între ele.*

29. Norma criticată nu prevede expres dacă *instanța dispune de o competență discreționară în alegerea uneia dintre cele trei soluții sau, dimpotrivă, este ținută de demersul și concluziile organului de probațiune, nu identifică criteriile* (comportamentul condamnatului în perioada amânării, lipsa avertismentelor, exercitarea obligațiilor părintești, lipsa noilor infracțiuni, situația familială și socială) care să orienteze, în mod obiectiv, alegerea instanței și nu indică raportul dintre cele trei soluții, în sensul dacă acestea sunt egale între ele sau ierarhizate în funcție de gradul de încredere pe care comportamentul condamnatului îl justifică.

30. În absența unor astfel de criterii legale, alegerea instanței între cele trei soluții devine, în practică, **una arbitrară**, deoarece aceeași stare de fapt poate conduce, în funcție de subiectivismul completului de judecată, la soluții radical diferite, de la liberarea totală până

la trimiterea în penitenciar, *fără ca persoana condamnată să poată anticipa, în mod rezonabil, consecințele juridice ale conduitei sale în perioada amânării executării pedepsei.*

31. Această *lipsă de previzibilitate* are consecințe grave, având în vedere că este vorba despre o normă din materie penală care reglementează o ingerință potențială în dreptul fundamental la libertate individuală al persoanei condamnate, iar Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 22 din 1 octombrie 2018, § 30, a statuat că în materia dreptului penal principiul legalității impune legiuitorului obligația de a redacta textul legal cu suficientă claritate, pentru ca orice persoană să poată realiza care sunt acțiunile sau inacțiunile care intră sub incidența lui, iar prin Hotărârea nr. 24 din 17 octombrie 2019, § 117, Curtea a confirmat că testul previzibilității stabilit prin Hotărârea nr. 22 din 1 octombrie 2018 se aplică oricărei norme penale care folosește *formulări vagi sau lacunare.*

32. În cauza de față, lipsa de previzibilitate a normei criticate s-a manifestat în mod concret prin trei aspecte esențiale, care vizează atât soluția anterioară pronunțată în 2024, cât și încheierea instanței din 28 mai 2026, precum și interpretarea sintagmei „*la demersul organului de probațiune*” din textul normei criticate.

33. Primo, instanța de judecată, la examinarea primului demers al Biroului de Probațiune în anul 2024, a respins demersul motivând respingerea pe nerepararea prejudiciului material și pe existența unor sancțiuni contravenționale, *deși norma criticată nu prevede expres aceste două criterii ca temei de respingere și deși condamnată fusese caracterizată pozitiv de organul de probațiune*, nu primise avertismente și nu încălcaseră condițiile probațiunii, ceea ce arată că instanța a introdus, pe cale jurisprudențială, criterii suplimentare neprevăzute de lege, care nu erau previzibile pentru condamnată în momentul în care i-a fost amânată executarea pedepsei.

34. Secundo, la examinarea celui de-al doilea demers al Biroului de Probațiune din 16 aprilie 2026, instanța, prin încheierea din 28 mai 2026, a constatat că nu poate soluționa cauza pe fond și a dispus reluarea examinării cu citarea suplimentară a procurorului, motivând necesitatea unei analize obiective și prevenirea suspiciunilor de eludare a legii penale, *ceea ce arată că instanța însăși nu identifică în textul normei criticate criteriile legale după care ar putea soluționa demersul*, fiind nevoită să caute părți procesuale suplimentare pentru a contura un cadru contradictoriu pe care legea nu îl prevede expres.

35. Tertio, sintagma „*la demersul organului de probațiune*” din **art. 96 alin. (3) Cod penal** sugerează, în interpretare gramaticală și sistemică, că instanța este investită exclusiv de către organul de probațiune și că soluționează cauza în limitele demersului acestuia, însă norma nu prevede expres acest principiu, lăsând loc unei interpretări alternative potrivit căreia instanța ar putea, din proprie inițiativă sau la cererea altor părți, să dispună o soluție diferită

de cea solicitată în demers, inclusiv trimiterea în penitenciar la cererea procurorului, în cazul unui demers formulat pentru liberare, iar în prezenta cauză instanța se orientează tocmai către o asemenea interpretare, citând suplimentar procurorul, deși părțile prezente solicitaseră admiterea demersului.

36. Norma criticată nu stabilește expres nici consecințele juridice ale respingerii demersului organului de probațiune, în sensul că nu este clar dacă, în cazul respingerii demersului formulat pentru lit. a) sau lit. b), instanța dispune din oficiu trimiterea persoanei condamnate la executarea pedepsei, ori dacă organul de probațiune urmează să formuleze un nou demers, ori dacă persoana condamnată rămâne într-un statut juridic incert, *această lacună având consecințe directe asupra libertății individuale a condamnatei și asupra previzibilității consecințelor juridice ale propriei conduite.*

37. Analiza sistemică a cadrului normativ național arată că voința legiuitorului, exprimată prin articolele 7 și 61 Cod penal, a fost aceea de a face din individualizarea pedepsei și din scopul reabilitării persoanei condamnate o regulă efectivă raportată la criterii obiective și verificabile, însă norma criticată, prin caracterul său lacunar, contravine acestei voințe legislative, deoarece transformă alegerea instanței între cele trei soluții într-un act discreționar, neghidat de criterii legale, ceea ce este incompatibil cu cerința individualizării prevăzută la art. 7 Cod penal și cu scopul pedepsei prevăzut la art. 61 alin. (2) Cod penal.

38. Aceeași concluzie se desprinde și din voința constituțională exprimată prin articolele 1 alin. (3), 23 alin. (2) și 54 din Constituție, care impun ca orice ingerință în drepturile fundamentale, inclusiv în dreptul la libertate individuală, să fie prevăzută printr-o lege accesibilă și previzibilă, redactată cu suficientă precizie pentru a permite persoanei să își corecteze conduita.

39. Caracterul lacunar al normei criticate are consecințe severe asupra dreptului la apărare garantat de art. 26 din Constituție, deoarece, în absența unor criterii legale clare după care instanța să aleagă între cele trei soluții, apărarea nu poate construi o strategie procesuală predictibilă, neputând anticipa ce argumente vor fi considerate relevante de către instanță, iar această stare de incertitudine afectează posibilitatea unei apărări efective și transformă dreptul la apărare într-unul teoretic și iluzoriu.

40. Caracterul lacunar al normei criticate afectează și dreptul la protecția familiei și a copilului, garantat de art. 49 alin. (1) din Constituție și de art. 8 CEDO, deoarece instituția amânării executării pedepsei prevăzută la art. 96 Cod penal este construită tocmai pentru a proteja legăturile dintre părinte și copil în perioada în care copilul are cea mai mare nevoie de prezența părintelui, iar la momentul în care copilul atinge vârsta de 8 ani decizia instanței între cele trei soluții alternative are un impact direct asupra continuității relației părinte-

copil, ceea ce, în absența unor criterii legale clare, transformă această decizie într-una arbitrară, lipsită de garanții procesuale efective.

41. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a accentuat constant importanța menținerii legăturilor familiale și a reabilitării ca scopuri fundamentale ale executării pedepselor, conform *cauzelor Vinter și alții c. Regatului Unit, MC, cererile nr. 66069/09, 130/10 și 3896/10, § 110, Murray c. Țărilor de Jos, MC, cererea nr. 10511/10, § 101-104, și Khoroshenko c. Rusiei, MC, cererea nr. 41418/04, § 121 și 148*, iar norma criticată, prin **caracterul său lacunar**, nu permite instanțelor naționale să dea efect concret acestor standarde, deoarece nu identifică criteriile prin care reabilitarea, comportamentul exemplar și menținerea legăturilor familiale ar trebui să influențeze alegerea între cele trei soluții.

42. În contextul celor enunțate, autorul sesizării reține că problema calității legii, analizată din perspectiva articolelor 1 alin. (3), 23 alin. (2) și 54 din Constituție, combinate cu articolele 4 și 7, ține de **lipsa de previzibilitate a prevederilor legale criticate**, care permit interpretări contradictorii și soluții arbitrare în detrimentul drepturilor fundamentale ale persoanei condamnate, inclusiv al dreptului la libertate individuală, al dreptului la apărare, al dreptului la individualizarea pedepsei și al dreptului la protecția familiei.

43. Prevederile legale criticate, prin caracterul lor lacunar și prin lipsa criteriilor legale care să orienteze alegerea instanței între cele trei soluții alternative, permit abuzuri sistematice și transformă o instituție concepută pentru protecția mamei și a copilului într-un mecanism imprevizibil și potențial arbitrar, ceea ce reprezintă o negare a garanțiilor fundamentale consacrate de Constituție și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

44. În baza celor invocate, solicităm Curții Constituționale să **declare neconstituționale prevederile articolului 96 alin. (3) din Codul penal**, care contravine articolelor 1 alin. (3), 20, 22, 23 alin. (2), 26, 49 alin. (1) și 54, fiecare separat și combinat cu articolele 4 și 7, din Constituție.

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

45. Anterior, Curtea Constituțională nu s-a expus asupra constituționalității dispozițiilor legale contestate din perspectiva criticilor invocate în această sesizare.

VI – LISTA DOCUMENTELOR

- 1) Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, nr. 1-385/2014 din 25 mai 2015;
- 2) Încheierea Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 18 aprilie 2017;

- 3) Încheierea Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni, nr. 21ji-4/2023 din 13 iulie 2023;
- 4) Decizia Curții de Apel Centru din 13 noiembrie 2023;
- 5) Încheierea Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni, nr. 21ji-16/2024 din 24 iunie 2024;
- 6) Decizia Curții de Apel Centru din 25 august 2025;
- 7) Demersul Biroului de Probațiune Ialoveni din 16 aprilie 2026, nr. 201427012A;
- 8) Încheierea executorului judecătoresc Miron Iacob nr. 010-411/2023 din 31 decembrie 2024;
- 9) Încheierea Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni, din 28 mai 2026;
- 10) Alte materiale relevante ale cauzei care se află în dosarul penal.

VII – DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

46. Declar pe propria răspundere că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul: Ialoveni

Data: 29 iunie 2026

Autorul sesizării: **Avocat Turuta Constantin**

(semnătura)

Digitally signed by Turuta Constantin
Date: 2026.06.29 19:27:15 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova
MOLDOVA EUROPEANA

ÎNCHEIERE

06 iulie 2026

or. Ialoveni

Judecătoria Hîncești (sediul Ialoveni)
Instanța de judecată compusă din:
Președinte, judecător:
Grefier:

Natalia Doroftei
Lilia Crețu

Cu participarea:
Procurorului – Cîrlan Valeriu,
Reprezentantului Biroului de probațiune Ialoveni, Natalia Gojin,
Apărătorului în interesele condamnatei - avocat Turuta Constantin,
Condamnatei- Candu Rodica,

examinând în ședință de judecată publică, cererea depusă de avocatul Turuta Constantin în interesele condamnatei Candu Rodica, privind sesizarea Curții Constituționale cu excepția de constituționalitate, în cadrul cauzei privind examinarea demersului Biroului de Probațiune Ialoveni, cu privire la liberarea persoanei condamnate de executarea părții neexecutate a pedepsei, conform art. 96 alin. (3) lit. a) Cod penal,

CONSTATĂ:

Pe rolul Judecătoriei Hîncești (sediul Ialoveni) se află spre examinare demersul Biroului de Probațiune Ialoveni din 16.04.2026, prin care se solicită emiterea unei încheieri privind liberarea persoanei condamnate Candu Rodica de executarea părții neexecutate a pedepsei, în legătură cu atingerea de către copilul minor a vârstei de 8 ani, în temeiul art. 96 alin. (3) lit. a) din Codul penal.

În cadru ședinței din data de 30 iunie 2026, avocatul Turuta Constantin în interesele condamnatei Candu Rodica, a depus o cerere privind sesizarea Curții Constituționale cu excepția de constituționalitate.

În motivarea cererii se invocă neconstituționalitatea prevederilor articolului 96 alin. (3) din Codul penal, integral și separat în partea ce ține de textul „instanța de judecată, la demersul organului de probațiune”.

Avocatul Turuta Constantin consideră că condițiile prevăzute de art. 7 alin. (3¹) Cod de procedură penală pentru transmiterea sesizării către Curtea Constituțională sunt întrunite.

Obiectul sesizării intră în competența Curții Constituționale, deoarece se contestă o prevedere din Codul penal, lege adoptată de Parlament, care poate fi supusă controlului constituțional potrivit art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.

Excepția este ridicată de reprezentantul unei părți, respectiv de avocatul condamnatei Candu Rodica, în cadrul cauzei aflate pe rolul instanței. Norma contestată urmează a fi aplicată în cauză, deoarece obiectul examinării îl constituie demersul Biroului de Probațiune Ialoveni privind aplicarea art. 96 alin. (3) Cod penal.

Nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale care să fi examinat constituționalitatea art. 96 alin. (3) Cod penal din perspectiva criticilor formulate în sesizarea anexată.

În cadrul ședinței de judecată din 30.06.2026, avocatul Turuta Constantin în interesele condamnatei Candu Rodica, a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, cu expedierea sesizării în adresa Curții Constituționale.

Condamnata Candu Rodica, în ședința de judecată a susținut pe deplin cererea înaintată de apărătorul său.

Reprezentanta Biroului de probațiune Ialoveni, Natalia Gojin, în ședința de judecată a susținut cererea înaintată de avocatul Turuta Constantin.

Procurorul Valeriu Cîrlan, a solicitat respingerea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, ca nemotivată.

Audiind participanții la proces, studiind cererea depusă de avocatul Turuta Constantin în interesele condamnatei Candu Rodica, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, instanța consideră că cererea urmează a fi admisă cu remiterea sesizării spre examinare Curții Constituționale, din următoarele considerente.

Conform art. 7 alin. (3) Cod de procedură penală, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

Alineatul (3¹) al aceluiași articol, stipulează că, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Totodată potrivit art. (3²) al aceluiași articol, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune în termen de 5 zile prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează continuarea examinării în fond a cauzei. Însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă, cu excepția examinării demersurilor privind măsurile procesuale de constrângere. Instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională în termen de 5 zile de la data emiterii încheierii.

Conform Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 privind interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea a reținut că, în eventualitatea refuzului excepției de neconstituționalitate și a rezolvării litigiului fără soluționarea prealabilă acesteia de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești. Din aceste rațiuni, Curtea a decis că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții (§82):

- *obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție*;

- *excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu*;

- *prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei*;

- *nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate*.

Instanța constată că, la caz sunt întrunite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate stabilite în art. 7 alin. (3) Cod de procedură penală și de către Curtea Constituțională în hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016.

Din considerentele enunțate, instanța ajunge la concluzia de a admite cererea depusă de avocatul Turuta Constantin în interesele condamnatei Candu Rodica privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesiza Curtea Constituțională, pentru verificarea constituționalității prevederilor legale sus enunțate.

În conformitate cu prevederile art. art. 7 alin. (3), 342 din Codul de procedură penală,

instanța de judecată,-

d i s p u n e :

Se admite cererea depusă de avocatul Turuta Constantin în interesele condamnatei Candu Rodica, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 96 alin. (3) din Codul penal, cu expedierea sesizării în adresa Curții Constituționale.

Sesizarea se expediază Curții Constituționale în termen de 5 zile de la data prezentei încheieri.

Încheierea nu se supune nici unei cai de atac.

**Președintele ședinței,
Judecător**

Natalia Doroftei